

שעור מורה מוריניו הרב יהודה גנס שליט"א שבת כי תצא ע"ד:

בדין "לא ילבש" בהצגות בבתי הספר

- א. אחת המצוות שנצטוונו עליהם בפרשת השבוע הוא האיסור "לא יהיה כלי גבר על אשה ולא תלבש אשה שמלת איש...".
- ב. והנה מצוי בבתי ספר שלצורך הצגות מחפשים את הבנות בבגדי בנים [או להיפך], וצ"ע האם הדבר מותר.
- ג. ולכאורה הדבר תלוי בנידון שדנו הפוסקים לענין התחפושות בפורים, שבהרבה מקומות פשט המנהג להתיר לאנשים להתחפש לנשים ולהיפך, וכמובא בשו"ת מהר"י מיניץ סי' ט"ז¹ וברמ"א או"ח תרצ"ו ח', ומאידך גם שם רבו החולקים לאסור², וכמובא במ"ב שם.
- ד. והנה בטעם המקילים מצינו כמה טעמים להקל: א] דבפורים הוי גם מלבוש אנשים (עיין מהר"י מיניץ שם). ב] שאין האיסור אלא בהתקשטות לצורך יפוי, וכאן עושים כן לצורך שמחה, ולא לצורך קישוט (שם). ג] שהרי אינו מתכוין ללבוש את הבגד להנאת לבישה, וכמו שמצינו את סברא זו לענין כלאים שמוכרי כסות שעטנו (לגוים) מותר להם להדגים את לבישתו על גופם, וכן מצינו שהותרה לבישת כלאים להבריח את המכס, מאחר שאיננו מתכוון להנאת לבישה, ואין שם לבישה על לבישה שכזו (רמ"א בדרכי משה שם).
- ה. ויש להעיר³ דנפקא מינה טובא בין סברת הרמ"א לסברות האחרות, דלרמ"א אינו אלא בבגד שהיה אפשר מבלעדיו, דבלי זה הוי פסיק רישא שיהנה מלבישת הבגד⁴, ואולי אף מתכוין ללבישת הנאה⁵, ולטעמים האחרים מותר בכל אופן.
- ו. ובסברת האוסרים, הנה על הטעם הראשון [דבפורים הבגדים הם של ב' המינים] פשיטא שיש לדון טובא, דלכאורה רוב השנה קובע את שם

¹ יעויין במהר"י מיניץ שכתב בתקיפות שיש להתיר, והביא שכן הורה מחותנו מהר"א סג"ל, ושכן נהגו במשפחותיהם של רבותיו וגדולי הדור באין מוחה, ועל המפקפק בהיתר כתב שהוא פלגא וצדוקי...

² בט"ז יו"ד סי' קפ"ג הביא בשם הב"ח לאסור, ושהדבר גרם למכשולות רבים, וכן הביא המ"ב שם בשם השל"ה והכנה"ג.

³ ולא ראיתי לעת עתה מי שעמד בזה.

⁴ ונחלקו הראשונים לענין פס"ר באיסורי הנאה וכלאים, וקי"ל להחמיר, וכדאיתא בהל' ע"ז.

⁵ שהרי זה הבגד היחיד המגין על גופו.

קהל עדת ישורון

ירושלים

המלבוש, מה גם שעיקר השמחה והשחוק הוא ההתחפשות לבגדי המין האחר.

ולגבי הטעם השני, מצינו ב' סברות לאסור, סברת הב"ח (יו"ד קפ"ג) על פי דברי היראים, דמתכוונים להתקשט לשם שמחה, וסברת החכמת אדם⁶ דלדינא לבישה אסורה אף בלא כוונה לקישוט. [ונפקא מינה בלבישה לחימום שהב"ח והט"ז התירו לאשה ללבוש את בגד בעלה לחימום בעלמא והחכמ"א אסר].

ז. ולענין סברת הרמ"א, יש לדון אם אין כאן כוונת לבישה [שהרי מתכוונים להתחפש בלבישת בגד זה, וי"ל שזהו גופא כוונת לבישה].

ובביאור הגר"א⁷ ציין דהלא גם לענין לבישה להבריה המכס החמיר השלחן ערוך [ביו"ד סימן ש"א], וסברתו דאף שלמוכרי כסות מותר להדגים, שם אין שם לבישה עלה כלל אלא רק הדגמה [ולשיטתו אין היתר ללבוש ממש כדי להדגים, ורק לתת את הבגד עליהם שלא בצורת לבישה], אולם כשלוכש כדי שהמוכס יחשוב שזהו בגדו ויפטרנו מהמכס או כשלוכש ממש כדי להדגים זה עצמו נותן שם לבישה על מעשה זה⁸, וכן הוא גם לגבי התחפשות, עיי"ש⁹.

ח. והנה לעניננו בלובשים להצגה לכאור' יש מקום להחמיר יותר, דסברת המהר"י מינץ דכפורים הבגדים הינם גם בגדי אנשים וגם בגדי נשים אינה שייכת כאן, גם עיין שם במהר"י מינץ בסוף דבריו, שנראה מדבריו דבלא שמחת פורים יש מקום להחמיר לסייג, וא"כ בהצגה שמא יש להחמיר יותר, ומאידיך שלענין קטנים יש מקום להקל יותר ולסמוך על דעת המתירים.

ט. ולכאורה למעשה מן הראוי שיהיה ניכר על הבגדים שהינם לא אמיתיים אלא להצגה בעלמא, שבאופן כזה נראה שאין חשש בדבר.

⁶ בינת אדם איסור והיתר סימן ע"ד.

⁷ שם אורח חיים סוף סימן תרצ"ו.

⁸ וכמש"כ בש"ך שם בביאור שיטתו.

⁹ ולכאורה יש לדון דגם למתירים שם לבישה להתחפשות גרעה טפי, דבלובש להבריה המכס, הוא כדי שיחשבו שהבגד אינו למכירה, אולם בלובש להתחפש, הרי הוא רוצה להראות בצורה מסוימת, וי"ל דמיקרי הנאת לבישה, ועיין.